

ГО «ЦЕНТР ЕКОЛОГІЧНИХ ІНІЦІАТИВ «ЕКОДІЯ»
а/с 32, Київ, 01133; ЄДПРОУ: 41210108
+380 44 357 7841; info@ecoaction.org.ua
вул. Євгена Коновальця, 36Е, Київ, 01133

9.01.2026 № 6

Міністерство економіки, довкілля та
сільського господарства України

Зауваження та пропозиції до проекту розпорядження Кабміну «Про схвалення
Стратегії збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року та
затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2026-2028 роках»

ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія» хоче привітати публікацію до громадського обговорення проекту Стратегії та операційного плану заходів з її реалізації у 2026-2028 роках, надати свої коментарі до запропонованого для обговорення проекту цієї стратегії, а також висловити сподівання на якнайшвидше затвердження згаданих документів.

Оскільки наша організація була долучена до робочої групи з питань розробки тексту Стратегії збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року (далі - Стратегія), вважаємо за необхідне надати деякі коментарі та пропозиції щодо доопрацювання проекту Стратегії та операційного плану заходів.

Проект Стратегії досить комплексно охоплює ключові проблеми, які загрожують збереженню біорізноманіття в межах України. Це підтверджує доцільність та ефективність діяльності робочої групи, що займалась формуванням тексту Стратегії. Разом із тим, у тексті Стратегії є забагато надлишкової інформації, яка ускладнює її сприйняття, особливо з урахуванням складної структури документа, яка включає велику кількість цілей. Тому, **вважаємо за доречне скоротити текст стратегії, особливо її описову частину.**

Хочемо виділити найбільш важливий, на нашу думку, коментар щодо проекту Стратегії:

1. Щоб забезпечити виконання вимог Закону України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року”, в очікуваних результатах досягнення стратегічної цілі пункт 6 подати у такому вигляді “*площа природно-заповідного фонду України складає не менше 15% від площі України*”. Ми закликаємо не зменшувати стратегічні показники, які вже закріплені у національному законодавстві, а поступово і системно рухатися для досягнення цієї цілі.

Коментарі до операційного плану:

1. Зважаючи на велику кількість стратегічних цілей та завдань, які прописані у межах тексту Стратегії, очевидним є факт, що Операційний план вийшов доволі масштабним. Втім, його повноцінне втілення є нереалістичним до виконання впродовж 2026-2028 років, зважаючи на обмежену інституційну спроможність відповідальних за впровадження завдань органів влади. **Тому пропонуємо пріоритизувати заходи, які є першочерговими до виконання у даний період реалізації, щоб була можливість зосередити обмежені ресурси на найважливіших заходах, які найбільше наблизять нас до цілей Стратегії.**

2. У стратегічній цілі 3 завдання 3.2 “Забезпечення охорони, збереження і відновлення ключових для біорізноманіття територій шляхом надання їм статусу територій та об’єктів природно-заповідного фонду та підвищення стандартів управління такими територіями і об’єктами” доповнити заходом 3.2.1. такого змісту *“Забезпечити спрощення процедури створення нових територій та об’єктів природно-заповідного фонду, шляхом розробки та внесення необхідних змін до природоохоронного законодавства”*.

3. Терміни реалізації завдання 3.3.1. *“Розроблення законодавства про визначення, надання статусу та управління територіями Смарагдової мережі”* скоротити до “2026-2027 років”, оскільки відповідний законопроект був зареєстрований ще у грудні 2020 року, а його якнайшвидше ухвалення важливе в контексті євроінтеграційного процесу.

4. У рамках реалізації завдання 3.2. “Забезпечення охорони, збереження і відновлення ключових для біорізноманіття територій шляхом надання їм статусу територій та об’єктів природно-заповідного фонду та підвищення стандартів управління такими територіями і об’єктами” необхідно додати заходи щодо винесення меж територій та об’єктів природно-заповідного фонду в натуру, відповідальними за які призначити Мінекономіки обласні департаменти екології та природних ресурсів, Держгеокадастр та спеціалізовану екологічну прокуратуру.

Пропозиції змін до Стратегії та Операційного плану подаємо, разом із обґрунтуванням відповідних змін, надаємо у додатку 1 до цього листа.

З повагою
заступниця виконавчого директора

Марія БЄЛКІНА

Богдан Кученко 096 417 3885
bk@ecoaction.org.ua

Додаток 1. Пропозиції та обґрунтування змін до проєкту Стратегії збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року та операційного плану заходів з її реалізації у 2026-2028 роках.

Положення проєкту НПА	Пропозиція ГО “Екодія”	Обґрунтування змін
Стратегія збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року		
4) Забруднення екосистем Забруднення водних екосистем спричиняється такими основними факторами, як скидання стічних вод у водні об’єкти, пряме чи опосередковане внесення забруднюючих та поживних речовин, зокрема сполук азоту та фосфору, з сільськогосподарських джерел або забудованих територій у водне середовище шляхом поверхневого —стоку, що призводить до погіршення екологічного стану масиву вод та до евтрофікації. Надмірне використання пестицидів та агрохімікатів призводить до скорочення чисельності популяцій та видового складу диких комах-запилювачів, що в свою чергу має каскадний ефект зниження чисельності інших видів тварин, погіршення відтворення диких рослин та врожайності сільськогосподарських культур, залежних від запилення. Наслідки впливу бойових дій, які є новим значним джерелом забруднення наземних і водних екосистем, потребують детальної оцінки. <i>(ст. 3-4)</i>	4) Забруднення екосистем Забруднення водних екосистем спричиняється такими основними факторами, як скидання стічних вод у водні об’єкти, пряме чи опосередковане надходження забруднюючих та поживних речовин, зокрема сполук азоту та фосфору, з сільськогосподарських джерел або забудованих територій у водне середовище шляхом стоку, що призводить до погіршення екологічного стану масиву вод та до евтрофікації. Інтенсивне сільське господарство, зокрема у частині використання пестицидів та агрохімікатів призводить до скорочення чисельності популяцій та видового складу диких комах-запилювачів, що в свою чергу має каскадний ефект зниження чисельності інших видів тварин, погіршення відтворення диких рослин та врожайності сільськогосподарських культур, залежних від запилення. Наслідки впливу бойових дій, які є новим значним джерелом забруднення наземних і водних екосистем, потребують детальної оцінки. <i>(ст. 3-4)</i>	Пропонуємо змінити деякі визначення, які можуть некоректно передавати інформацію: • Внесення пропонуємо замінити на надходження, що може бути більш коректним, якщо говорити про опосередковане надходження. • Стік - пропонуємо сформувати не звужуючи лише до поверхневого стоку, а більш ширше. Тому що можливе вимивання до підземних вод. • Краще говорити про ненадмірне використання, а загалом про інтенсивне сільське господарства і про неефективне використання добрив, що призводить до забруднення і втрати біорізноманіття.
Таким чином, просторове планування має бути посилене відповідними екологічними нормативами, включаючи врахування екологічної цінності територій при прийнятті рішень щодо зміни цільового призначення земельних ділянок, встановлення обмежень на розширення	Таким чином, просторове планування має бути посилене відповідними екологічними нормативами, включаючи врахування екологічної цінності територій при прийнятті рішень щодо зміни цільового призначення земельних ділянок, встановлення обмежень на розорювання та забудову	Важливо чітко вказати у стратегії основні причини скорочення площі територій з високою природною цінністю, якими є розорювання та забудова таких територій.

сільськогосподарського використання земель у зонах з високою природною цінністю, інтеграцію екосистемного підходу при плануванні територій. <i>(с. 11)</i>	земельних ділянок у зонах з високою природною цінністю, інтеграцію екосистемного підходу при плануванні територій. <i>(с. 11)</i>	
Україна належить до найменш водозабезпечених країн Європи, при цьому більшість її річкових систем зазнали глибокої антропогенної перебудови. Основними чинниками стали будівництво каскадів водосховищ і ставків з метою забезпечення гідро-енергетики, зрошення, водозабору для комунальних і промислових потреб, регулювання стоку та перетворення річок на стоячі водойми, що змінює їх гідрологічний режим і екосистемні функції. <i>(с. 11)</i>	Україна належить до найменш водозабезпечених країн Європи, при цьому більшість її річкових систем зазнали глибокої антропогенної перебудови. Основними чинниками стали будівництво каскадів водосховищ і ставків з метою забезпечення гідро-енергетики, масштабна меліорація, зокрема осушення боліт Полісся, та розбудова систем зрошення, водозабору для комунальних і промислових потреб, регулювання стоку та перетворення річок на стоячі водойми, що змінює їх гідрологічний режим і екосистемні функції. <i>(с. 11)</i>	Важливо додати згадку про осушення боліт, яке призвело до низки екологічних проблем, зокрема втрати біорізноманіття та регулярних пожеж на осушених торфовищах.
Урбанізація, поєднана з відсутністю належного планування розвитку міст, спричинила масштабне знищення або деградацію природних екосистем у межах міських територій. Активна житлова, інфраструктурна та промислова забудова веде до стрімкого скорочення площ зелених зон, природних ландшафтів та територій із збереженим біорізноманіттям як у межах міст, так і в прилеглих до них зонах. Нерегульований розвиток міських агломерацій погіршує екологічний стан довкілля, зменшує екосистемні послуги, які надають міські природні території – знижується здатність до очищення повітря, регулювання мікроклімату, зменшення рівня шуму. <i>(ст. 12)</i>	Урбанізація, поєднана з відсутністю належного планування розвитку міст, спричинила масштабне знищення або деградацію природних екосистем у межах міських територій. Активна житлова, інфраструктурна та промислова забудова веде до стрімкого скорочення площ зелених зон, природних ландшафтів та територій із збереженим біорізноманіттям як у межах міст, так і в прилеглих до них зонах. Нерегульований розвиток міських агломерацій погіршує екологічний стан довкілля, зменшує екосистемні послуги, які надають міські природні території – знижується здатність до очищення повітря, регулювання мікроклімату, зменшення рівня шуму і загалом адаптації громад до зміни клімату. <i>(ст. 12)</i>	Пропонуємо також згадати, що у зв'язку з забудовою і втратою природних територій здатність та спроможність до адаптації громад також знижується.
За даними МВС станом на 1 липня 2024 року вибухонебезпечними предметами забруднено близько	Навести дані за 2025 рік	Пропонуємо оновити дані до найбільш актуальних з урахуванням розмінованих вже земель.

14,4 млн га територій. Орієнтовно 2,9 млн га лісів постраждали внаслідок бойових дій. Особливої шкоди зазнали природоохоронні території: більше 800 об'єктів природно-заповідного фонду площею близько 0,9 млн га або понад 20% загальної площі природно-заповідного фонду України пошкоджено або перебувають під загрозою знищення. <i>(ст. 13)</i>		
Завдання щодо відновлення 30% деградованих екосистем до 2030 року, передбачене Куньмінсько-Монреальською глобальною рамковою програмою з біорізноманіття, в умовах дії воєнного стану в Україні є надмірно амбітним і наразі практично недосяжним. Проте на національному рівні можливо створити передумови для досягнення цього орієнтиру у довгостроковій перспективі шляхом: • розроблення та впровадження економічних і правових стимулів для здійснення заходів з відновлення деградованих екосистем; • формування науково обґрунтованих методик та вимог екосистемного відновлення, адаптованих до національних умов; • планомірного проведення заходів з відновлення у межах природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення та інших цінних природних територій. <i>(ст. 16)</i>	Завдання щодо відновлення 30% деградованих екосистем до 2030 року, передбачене Куньмінсько-Монреальською глобальною рамковою програмою з біорізноманіття, в умовах дії воєнного стану в Україні є надмірно амбітним і наразі практично недосяжним. На національному рівні можливо створити передумови для досягнення цього орієнтиру у довгостроковій перспективі шляхом: • спрощення процедур консервації деградованих земель та заповідання цінних природоохоронних територій; • розроблення та впровадження економічних і правових стимулів для здійснення заходів з відновлення деградованих екосистем; • формування науково обґрунтованих методик та вимог екосистемного відновлення, адаптованих до національних умов; • планомірного проведення заходів з відновлення у межах природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення та інших цінних природних територій. <i>(ст. 16)</i>	Пропонуємо серед переліку заходів включити питання спрощення процедури консервації та заповідання, бо у межах поточних процедур землевласники чи ініціатори процесу стикаються з бар'єрами та складнощами для відновлення деградованих екосистем і збереження природоохоронних територій.
Однією з ключових проблем залишається евтрофікація водних екосистем. Його	Однією з ключових проблем залишається евтрофікація водних екосистем, яка	Важливо згадати, що евтрофікацію, окрім фосфору, спричиняє також

посилення спричиняє широке використання добрив та мийних засобів, що містять фосфор. Ситуацію ускладнює недостатній технічний рівень систем очищення стічних вод, значна зношеність інфраструктури та низька частка стічних вод, що проходять повне біологічне очищення. У комплексі ці фактори спричиняють погіршення якості води у водних об'єктах, масову загибель водних організмів унаслідок дефіциту кисню, деградацію біорізноманіття через спрощення видової структури водних популяцій. (с. 27)	спричинена нітратним та фосфатним забрудненням. Зокрема, цю проблему посилює нераціональне використання добрив, недотримання фермерами рекомендацій щодо зберігання гною, недотримання режиму прибережних захисних смуг Ситуацію ускладнює недостатній технічний рівень систем очищення стічних вод, значна зношеність інфраструктури та низька частка стічних вод, що проходять повне біологічне очищення. У комплексі ці фактори спричиняють погіршення якості води у водних об'єктах, масову загибель водних організмів унаслідок дефіциту кисню, деградацію біорізноманіття через спрощення видової структури водних популяцій. (с. 27)	забруднення водойм сполуками азоту! У контексті України, особливо актуальним є нітратне забруднення, спричинене сільськогосподарською діяльністю.
Для забезпечення пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї природних екосистем, видів фауни і флори необхідно вжити комплекс заходів, спрямованих на відновлення природної стійкості навколишнього природного середовища, скорочення частки ріллі в структурі сільськогосподарських угідь як одного з основних джерел викидів парникових газів, підвищення рівня ґрунтових вод у межах осушених водно-болотних угідь, відновлення природного гідрологічного режиму водних об'єктів, корінних деревостанів і природних процесів ґрунтоутворення, зниження інтенсивності вилучення накопиченої біомаси, що підтримує природні кругообіги вуглецю, забезпечення сприятливих умов існування видів, особливо залежних від водного середовища: гідробіонтів, земноводних, плазунів, водоплавних і навколоводних птахів (см. 31)	Для забезпечення пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї природних екосистем, видів фауни і флори необхідно вжити комплекс заходів, спрямованих на відновлення природної стійкості навколишнього природного середовища: • скорочення частки ріллі в структурі сільськогосподарських угідь як одного з джерел викидів парникових газів, підтримка та збереження пасовищ та сіножатей; • проведення інвентаризації торфовищ та підвищення рівня ґрунтових вод у межах осушених водно-болотних угідь; • відновлення природного гідрологічного режиму водних об'єктів, корінних деревостанів і природних процесів ґрунтоутворення; • скорочення обсягів вилучення накопиченої в природних екосистемах біомаси з метою збільшення	Пропонуємо щодо сільськогосподарських земель та управління ними сфокусувати свою увагу на те, де справді можливий вплив. Зокрема мова йде про підтримку і збереження пасовищ та сіножатей, які є цінними для екосистеми. Також щодо торфовища - пропонуємо згадати про важливість проведення інвентаризації торфовищ для того, щоб було можливо вживати відповідні заходи на цих територіях і моніторити. Оскільки будь-яка біомаса містить вуглець, а отже бере участь в його кругообігу,

	обсягів секвестрованого в цій біомасі вуглецю; • забезпечення сприятливих умов існування видів, особливо залежних від водного середовища: гідробіонтів, земноводних, плазунів, водоплавних і навколоводних птахів.	пропонуємо замінити формулювання на більш чітке.
Сільськогосподарські угіддя займають 70% території України (понад 42 млн га), лісгосподарські землі – близько 16% (10,4 млн га), мисливське господарство ведеться на 64% (38,8 млн га) території держави на землях різного господарського призначення загальною площею, включаючи лісові угіддя – 8 млн га, польові угіддя – 29 млн га, водно-болотні угіддя – 1,8 млн га, і рибогосподарська діяльність здійснюється у морських водах та на більшості прісноводних водойм із загальною площею водного дзеркала понад 0,8 млн га. Виходячи з цього, забезпечення сталого використання, збереження та відновлення біорізноманіття неможливо без запровадження належного екологічного правового регулювання діяльності у цих секторах економіки. (ст. 34)	Сільськогосподарські угіддя займають 70% території України (понад 42 млн га), лісгосподарські землі – близько 16% (10,4 млн га), мисливське господарство ведеться на 64% (38,8 млн га) території держави на землях різного господарського призначення загальною площею, включаючи лісові угіддя – 8 млн га, польові угіддя – 29 млн га, водно-болотні угіддя – 1,8 млн га, і рибогосподарська діяльність здійснюється у морських водах та на більшості прісноводних водойм із загальною площею водного дзеркала понад 0,8 млн га. Окрім цього, проблемою залишається повноцінна інвентаризація та винесення у натуру меж земельних ділянок, особливо земель природно-заповідного фонду. Неналежне відображення даних у межах публічної кадастрової карти може створювати конфліктні ситуації та перешкоджати як охороні природи, так і законному веденню господарської діяльності. Проблема також стосується відсутності або неналежного вказування обмежень на використання земель у землевпорядній документації, зокрема щодо земельних ділянок, на яких є схили більше 7 градусів, прибережна захисна смуга або об'єкт природно-заповідного фонду. Виходячи з цього, забезпечення сталого використання, збереження та відновлення біорізноманіття неможливо без	Відсутність повноцінного відображення меж ділянок природоохоронного призначення, особливо ПЗФ, а також обмежень на використання інших земельних ділянок у випадках, де вони передбачені законодавством є суттєвими проблемами, які перешкоджають дотриманню вимог природоохоронного законодавства.

	запровадження належного екологічного правового регулювання діяльності у цих секторах економіки.	
Основними чинниками сільськогосподарського тиску на біорізноманіття залишаються: • незбалансованість застарілої структури землекористування, сформованої в умовах екстенсивного сільськогосподарського виробництва; • надмірна розораність території України, що значно перевищує екологічно допустимі межі; • залежність від пестицидів та агрохімікатів, які є ключовими забруднювачами водних екосистем та чинниками деградації наземних біоценозів; • масштабна деградація ґрунтів, включаючи зниження вмісту гумусу, забруднення, водну та вітрову ерозію ґрунтів; • низький рівень застосування екологічно дружніх практик (органічного виробництва, регенеративного, вуглецевого землеробства); • спрощена просторова структура агроландшафтів, із недостатньою кількістю природних елементів, що створюють середовище існування для диких видів, а також великі площі земель зайнятих монокультурами. (ст. 34)	Основними чинниками сільськогосподарського тиску на біорізноманіття залишаються: • незбалансованість застарілої структури землекористування, сформованої в умовах екстенсивного сільськогосподарського виробництва; • надмірна розораність території України, що значно перевищує екологічно допустимі межі; • зменшення поголів'я сільськогосподарських тварин у домогосподарствах, малих та середніх виробників, та водночас перехід тваринницької галузі, особливо у птахівництві та свиñarстві, до інтенсивної моделі виробництва - великомасштабного промислового тваринництва. Такий перехід призводить до зменшення кількості пасовищ і сіножатей, та збільшення натомість площ ріллі, у т.ч. для виробництва кормів; • залежність від пестицидів та агрохімікатів, які є ключовими забруднювачами водних екосистем та чинниками деградації наземних біоценозів; • масштабна деградація ґрунтів, включаючи зниження вмісту гумусу, забруднення, водну та вітрову ерозію ґрунтів; • низький рівень застосування екологічно дружніх практик (пасовищного тваринництва, органічного виробництва, регенеративного, вуглецевого землеробства);	Так як у тексті вказується про вплив тваринництва на біорізноманіття, пропонуємо інтегрувати відповідні пункти щодо впливу промислового тваринництва. І також про низький рівень розвитку пасовищного тваринництва.

Попри те, що концепція природоорієнтованих рішень вже знаходить відображення у науковій та природоохоронній практиці України, вона досі не має закріплення на рівні законодавства. Водночас окремі положення національного законодавства про охорону навколишнього природного середовища можуть створювати правове підґрунтя для реалізації таких рішень. Ст. 37		Варто доуточнити частину, у якій прописано, що концепція природоорієнтованих рішень не закріплена у законодавстві, адже у межах ЗУ “Про основні засади державної кліматичної політики” було визначено поняття, зокрема: 19) природоорієнтовані рішення - дії, спрямовані на захист, збереження, відновлення та забезпечення сталого використання екосистем та управління ними з метою адаптації до зміни клімату, збереження біологічного різноманіття, у тому числі забезпечення сталих засобів із зазначеною метою; Тому вказувати, що визначення немає некоректно. Втім, практична реалізація природоорієнтованих рішень потребує більш масштабного застосування.
Спостерігаються суттєві труднощі в інтеграції аспектів охорони та збереження біорізноманіття в ланцюги постачання, зокрема через високі витрати на впровадження екологічних вимог, а також через обмеженість фінансових і кадрових ресурсів. Відсутність єдиної національної системи звітування, що зобов'язувала б суб'єктів господарювання здійснювати оцінку впливу своєї діяльності на біорізноманіття, суттєво ускладнює забезпечення належного рівня прозорості, підзвітності та невідворотності відповідальності у сфері охорони навколишнього природного середовища. Ст. 45-46		Частина щодо “високих витрат на впровадження екологічних вимог” виглядає доволі суб'єктивною, тому прошу уточнити джерела інформації та відповідні розрахунки.
При цьому саме аграрний сектор, зокрема тваринництво, є одним із ключових чинників втрати	При цьому саме аграрний сектор, зокрема промислове тваринництво, є одним із	Важливо уточнити, що значний вплив має саме промислове тваринництво, у

біорізноманіття, природних екосистем та оселищ. Виробництво кормів для тварин займає до 70-80% ріллі в країнах-експортерах, включно з Україною, що посилює навантаження на ґрунти, водні ресурси та лісові масиви. Ст. 47	ключових чинників втрати біорізноманіття, природних екосистем та оселищ. Це пов'язано із інтенсифікацією тваринництва, що призвело до масштабної концентрації тваринництва на певній території, що потребує значної кількості природних ресурсів у виробничому процесі (напр. води), а також являє собою, велике джерело забруднення довкілля, і відповідно впливу на екосистеми. Перехід до промислового тваринництва також призводить до практичного виключення пасовищ та сіножатей з моделі ведення тваринництва, що веде у свою чергу до збільшення ріллі. Виробництво кормів для тварин займає до 70-80% ріллі в країнах-експортерах, включно з Україною, що посилює навантаження на ґрунти, водні ресурси та лісові масиви.	межах якого пасовища та сіножаті не використовуються, а водночас необхідна велика кількість ріллі під кормові культури. Адже коли ми говоримо про пасовищне тваринництво, то це той вид тваринництва, який позитивно може вплинути на біорізноманіття.
Показовим прикладом є діяльність АТ «Прокредитбанк», який за рахунок «зелених» кредитів фінансує інвестиційні проекти, що мають позитивний вплив на навколишнє природне середовище. Станом на 2020 рік частка таких кредитів становила 18,8% від загального кредитного портфеля банку. В Україні «зелене» кредитування реалізується через низку програм, переважно орієнтованих на розвиток відновлюваної енергетики – як у приватному секторі, так і в промисловому. (ст. 55-56)		Дані проекти дуже віддалено мають вплив на збереження біорізноманіття. Тому варто розглянути наскільки ця інформація загалом у межах тексту є релевантною.
6) площа природно-заповідного фонду України складає не менше 10% від площі України (с.67)	6) площа природно-заповідного фонду України складає не менше 15% від площі України	Стратегія має відповідати вимогам Закону України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року”!
Стратегічна ціль 10.	Стратегічна ціль 10.	Результат щодо зменшення обсягу застосування мінеральних добрив

Забезпечення невиснажливого використання та збереження біорізноманіття в сільському, лісовому, рибному та мисливському секторах економіки через застосування дружніх до біорізноманіття практик та підтримки екосистемних функцій і послуг. ... Очікуваними результатами досягнення стратегічної цілі є: 1) зменшено обсяг застосування мінеральних добрив на гектар ріллі на 15% до 2030 року; 2) заборонено використання 10 найнебезпечніших для біорізноманіття речовин, визначених згідно з урахуванням європейських переліків на всій території України до 2027 року; ... 10) частка сільськогосподарських земель із системою сталого землекористування збільшена до 20% до 2030 року; 11) розроблено регіональні плани оптимізації агроландшафтів у всіх областях України до 2027 року; 12) вилучено щонайменше 250 тис. га деградованої, малопродуктивної або техногенно забрудненої ріллі, а також не менше 50 тис. га незаконно розораних крутосхилів із подальшим переведенням їх у сінокоси, пасовища або землі природоохоронного призначення відповідно до пункту 3.1 розділу 3 Концепції збалансованого (сталого) розвитку агроєкосистем в Україні на період до 2025 року, затвердженої наказом Мінагрополітики від 20 серпня 2003 р. № 280, та Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель, схваленої розпорядженням Кабінету	Забезпечення невиснажливого використання та збереження біорізноманіття в сільському, лісовому, рибному та мисливському секторах економіки через застосування дружніх до біорізноманіття практик та підтримки екосистемних функцій і послуг. ... Очікуваними результатами досягнення стратегічної цілі є: 1) підвищено ефективність використання добрив, зменшено втрати поживних речовин на 50%; 2) заборонено використання 10 найнебезпечніших для біорізноманіття речовин, визначених згідно з урахуванням європейських переліків на всій території України до 2027 року; ... 10) частка сільськогосподарських земель із системою сталого землекористування та із видами земельних угідь “пасовища” та “сіножаті” збільшена на 20% до 2030 року; 11) розроблено регіональні плани оптимізації агроландшафтів у всіх областях України до 2027 року; 12) забезпечено виконання показників Концепції «Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель» від 19.01.2022 р. № 70-р щодо вилучення з інтенсивного сільськогосподарського використання деградованих, малопродуктивних та забруднених орних земель, а також незаконно розораних крутосхилів, та переведено такі землі у сінокоси, пасовища, ліси або землі природоохоронного призначення.	виглядає доволі нереалістичним у зв'язку із статистикою, що Україна загалом використовує їх мало. Втім, не виключено, що це значне узагальнення, зважаючи на масштаби України. Додатково, варто враховувати вплив не лише мінеральних добрив, а й органічних. Тому пропонуємо результат прописати через підвищення ефективності використання добрив і зменшення втрат поживних речовин. Поняття “частка сільськогосподарських земель із системою сталого землекористування” є доволі незрозумілою, які саме земельні угіддя підпадають під ці категорії. Тому пропонуємо уточнити які види земельних угідь маються на увазі. Додатково для того щоб ставити цільовий показник 20% важливо розуміти, який маємо поточний стан, тому пропонуємо змінити на збільшення на 20%. Концепція Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 70, передбачає значно більші показники щодо виведення с/г земель з інтенсивного використання.
---	---	--

Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 70;		
Стратегічна ціль 18. Скасування повністю чи поступово або реформування стимулів, включаючи субсидії, що мають шкідливий вплив на біорізноманіття. ... 10) нарощення державної підтримки діяльності у сфері збереження, відтворення та невиснажливого використання біологічного різноманіття, включаючи виробництво харчових продуктів, що забезпечує раціональне використання водних і земельних ресурсів та сприяє вивільненню сільськогосподарських угідь для відновлення біорізноманіття та функціонування природних екосистем (біотехнологічні, теплиці, вертикальні ферми), розвиток органічного виробництва, консервація земель за ініціативою землевласника або землекористувача, в тому числі лісорозведення та відновлення лучно-степових екосистем, заповідання територій, створення та утримання агрозахисних лісонасаджень у сільському господарстві, розвиток аквакультури, розбудова інфраструктури екологічного туризму; (ст. 86)	Стратегічна ціль 18. Скасування повністю чи поступово або реформування стимулів, включаючи субсидії, що мають шкідливий вплив на біорізноманіття. ... 10) нарощення державної підтримки діяльності у сфері збереження, відтворення та невиснажливого використання біологічного різноманіття, включаючи виробництво харчових продуктів, що забезпечує раціональне використання водних і земельних ресурсів та сприяє вивільненню сільськогосподарських угідь для відновлення біорізноманіття та функціонування природних екосистем (біотехнологічні, теплиці, вертикальні ферми), розвиток органічного виробництва, підтримка пасовищного тваринництва, консервація земель за ініціативою землевласника або землекористувача, в тому числі лісорозведення та відновлення лучно-степових екосистем, заповідання територій, створення та утримання агрозахисних лісонасаджень у сільському господарстві, розвиток аквакультури, розбудова інфраструктури екологічного туризму; (ст. 86)	Пропонуємо до переліку включити - підтримка пасовищного тваринництва, бо це є важливою частиною для підтримки біорізноманіття.
Операційний план заходів з реалізації Стратегії збереження біологічного різноманіття України у 2026-2028 роках		
... 2.1.8. Розроблення методичних рекомендацій про проведення моніторингу відновлення екосистем.	... 2.1.8. Розроблення методичних рекомендацій про проведення моніторингу відновлення екосистем. 2.1.9 Розроблення та прийняття проекту закону «Про зміни до деяких законодавчих актів України щодо спрощення (дерегуляції) нормативно-правової бази для	Дефіцит площ природних та напівприродних екосистем є ключовою проблемою природоохоронної політики в Україні, тому важливо передбачити в Операційному плані заходи для вирішення цієї проблеми.

	розширення площ природних екосистем та консервації земель з природоохоронною метою» Мінекономіки 2026-2027 Подано до Верховної Ради і забезпечено супровід відповідного законопроекту.	
Завдання 3.2. Забезпечення охорони, збереження і відновлення ключових для біорізноманіття територій шляхом надання їм статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду та підвищення стандартів управління такими територіями і об'єктами: 3.2.1. Збільшення частки земель природно-заповідного фонду до 10% площі України, де не менше 5 % у зоні Степу, не менше 6% у зоні Лісостепу, не менше 8% у зоні Полісся та не менше 15 % в областях Карпатського регіону. ...	Завдання 3.2. Забезпечення охорони, збереження і відновлення ключових для біорізноманіття територій шляхом надання їм статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду та підвищення стандартів управління такими територіями і об'єктами: 3.2.1. Забезпечити спрощення процедури створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема на землях державної форми власності та на тимчасово окупованих територіях шляхом внесення відповідних змін до законодавства Мінекономіки, Мін'юст, екологічний комітет Парламенту (за згодою) 2026 Напрацьовано та подано до Парламенту рекомендації щодо спрощення процедури створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду. 3.2.2. Збільшення частки земель природно-заповідного фонду до 10% площі України, де не менше 5 % у зоні Степу, не менше 6% у зоні Лісостепу, не менше 8% у зоні Полісся та не менше 15 % в областях Карпатського регіону. 3.2.3. Забезпечення винесення в натуру меж усіх територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також не менше 50% територій та об'єктів місцевого значення Мінекономіки, обласні департаменти екології, Держгеокадастр,	Чи не основною причиною постійного невиконання встановлених у законодавстві цілей щодо частки природно-заповідного фонду є складна процедура створення заповідних територій, навіть на землях державної форми власності. Для того, щоб забезпечити реальне досягнення цільових показників, зокрема загальної частки ПЗФ на рівні 15% від площі країни, критично важливо напрацювати та втілити зміни до законодавства, які дозволять спростити процедуру створення об'єктів ПЗФ. Для забезпечення ефективної охорони вже створених об'єктів ПЗФ критично важливо винести їхні межі в натуру, для запобігання порушенням природоохоронного режиму через земельні конфлікти.

	Спеціалізована екологічна прокуратура (за згодою), органи місцевого самоврядування (за згодою) 2026-2028 Винесено в натуру межі всіх територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також не менше 50% територій та об'єктів місцевого значення. ...	
3.3.1. Розроблення законодавства про визначення, надання статусу та управління територіями Смарагдової мережі Мінекономіки 2026-2028 Забезпечено супровід у Верховній Раді України проекту Закону України «Про території Смарагдової мережі» (реєстраційний номер 4461 від 4 грудня 2020 р.)	3.3.1. Розроблення законодавства про визначення, надання статусу та управління територіями Смарагдової мережі Мінекономіки 2026-2027 Забезпечено супровід у Верховній Раді України проекту Закону України «Про території Смарагдової мережі» (реєстраційний номер 4461 від 4 грудня 2020 р.)	Оскільки законопроект опрацьовується вже 5 років, важливо прискорити терміни, і за 2 роки забезпечити супровід його проходження цілком реалістично.
7.1.1. Імплементация положень Директиви Ради 91/676/ЄЕС від 12 грудня 1991 року щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел подано Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України законопроект	7.1.1. Імплементация положень Директиви Ради 91/676/ЄЕС від 12 грудня 1991 року щодо захисту вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел забезпечено супровід у Верховній Раді України проекту Закону України №11486 “Про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами із сільськогосподарських джерел” проведено інформаційні заходи для поширення Правил належної сільськогосподарської практики для фермерів, виробників та землекористувачів в Україні	Пропонуємо змінити відповідні індикатори виконання. Перше стосується законопроекту, який вже зареєстрований у Верховній Раді України. Тому важливо забезпечити супровід цього законопроекту. Друге - важливо забезпечити підвищення обізнаності фермерів, землевласників про кращі сільськогосподарські практики, які передбачені у межах Нітратної Директиви. Тому пропонуємо додати відповідний індикатор. З правилами можете ознайомитися за посиланням: Правила належної сільськогосподарської практики для фермерів, виробників та землекористувачів в Україні Міністерство аграрної

		<u>політики та продовольства України</u>
8.1.1 Відновлення природних умов зволожених торфових боліт та лук, які знаходяться у зоні обслуговування осушувальних систем та не використовуються за призначенням	Проведення інвентаризації торфовищ та забезпечення умов для відновлення зволожених торфових боліт та лук, які знаходяться у зоні обслуговування осушувальних систем та не використовуються за призначенням	Перед впровадженням заходів із відновлення потрібно передбачити інвентаризацію відповідних земель.
8.1.2. Відновлення екологічних та гідроморфологічних характеристик водойм та водотоків 8.1.3 Підтримання водності річок шляхом відновлення їх меандр, боліт і заплав та демонтажу гідротехнічних споруд	8.1.2. Здійснення заходів передбачених у межах Планів управління річковими басейнами, зокрема щодо відновлення екологічних та гідроморфологічних характеристик водойм та водотоків, а також підтримання водності річок шляхом відновлення їх меандр, боліт і заплав та демонтажу гідротехнічних споруд	Пропонуємо відповідні заходи щодо водних ресурсів прописувати із відсилкою до Планів управління річковими басейнами, які є основними планами і переліками заходів для реалізації.
8.1.6. Відновлення розораних схилів, лучних та степових ділянок, зниження ерозії ґрунтів	8.1.6. Розробка механізму для відновлення розораних схилів, лучних та степових ділянок, зниження ерозії ґрунтів, зокрема із залученням фінансових стимулів для землевласників та землекористувачів.	Наразі із заходу не до кінця зрозуміло, які заходи плануються до реалізації. Тому пропонуємо сформулювати захід таким чином.
9.1.1. Проведення аналізу правових, інституційних та фінансових прогалин у визначенні екологічних обов'язків і повноважень органів місцевого самоврядування у сфері збереження, відтворення та невиснажливе використання біологічного різноманіття. Мінекономіки Мінрозвитку Національна академія наук (за згодою)	9.1.1. Проведення аналізу правових, інституційних та фінансових прогалин у визначенні екологічних обов'язків і повноважень органів місцевого самоврядування у сфері збереження, відтворення та невиснажливе використання біологічного різноманіття. Мінекономіки Мінрозвитку Національна академія наук (за згодою) Обласні департаменти (за згодою) Органи місцевого самоврядування (за згодою)	Пропонуємо включити обласні департаменти та органи місцевого самоврядування, тому що важливо розуміти проблематику, з якою зіштовхуються громади на місцях.
10.1.4. Проведення оцінки впровадження Показників регіональних нормативів оптимальної лісистості території України, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від	Вилучити	Концепція оптимальної лісистості базується на радянських концепціях і не має відповідників у країнах ЄС.

22 липня 2021 р. № 494, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09 серпня 2021 р. за № 1043/36665, та за необхідності внесення змін до цього наказу за результатами проведеної оцінки		
10.1.9. Удосконалення стимулюючих механізмів для збільшення площ земель, зайнятих під органічне, вуглецеве, безорне, регенеративне сільське господарство	10.1.9. Удосконалення стимулюючих механізмів для збільшення площ земель із видом земельних угідь “пасовища” та “сіножаті” , а також земель, зайнятих під органічне, вуглецеве, безорне, регенеративне сільське господарство.	Пропонуємо включити підтримку земель, зокрема пасовища і сіножаті. Застереження: якщо облік земель під органічним сільським господарством ведеться і наявні вже правові рамки, то щодо вуглецевого чи регенеративного сільського господарства таких рамок ще не встановлено. Тому важливо почати з формування розуміння і правової рамки, що таке вуглецеве і регенеративне сільське господарство.
10.1.17. , Посилення контролю та вдосконалення процедури оцінки впливу на довкілля при проєктуванні та реконструкції іригаційних систем	10.1.17. , Посилення контролю та вдосконалення процедури оцінки впливу на довкілля при проєктуванні та реконструкції меліораційних систем	Пропонуємо змінити на меліорацію, щоб включати і питання ірригації (зрошення), і осушення.
10.1.19. Залучення територіальних громад до збереження та розвитку мережі полезахисних лісосмуг як елементу зеленої інфраструктури	10.1.19. Залучення територіальних громад до інвентаризації , збереження та розвитку мережі полезахисних лісосмуг як елементу зеленої інфраструктури	Важливим початковим кроком, щоб громади провели інвентаризацію відповідних земель.
19.2.5. Формування системи пільг екологічного оподаткування шляхом: – звільнення від сплати податку на землю таких категорій юридичних осіб як підприємства, установи, організації, у віданні яких перебувають території та об'єкти природно-заповідного фонду: природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, а також інші категорії (пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-	19.2.5. Формування системи пільг екологічного оподаткування шляхом: – звільнення від сплати податку на землю, у період дії правового режиму воєнного стану та до завершення календарного року після скасування воєнного стану , таких категорій юридичних осіб як підприємства, установи, організації, у віданні яких перебувають території та об'єкти природно-заповідного фонду: природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники,	Оскільки сплата у місцеві бюджети земельного податку за землі, які перебувають у постійному користуванні установ природно-заповідного фонду є чи не єдиним фінансовим стимулом для громад погоджувати створення заповідних територій, вважаємо за недоцільне назавжди відмовлятися від цього механізму. Системні проблеми зі сплатою земельного податку установами ПЗФ виникли саме під час дії воєнного стану, тому пропонуємо

паркового мистецтва); – встановлення нульової ставки податку на додану вартість на операції (звільнення від оподаткування податком на додану вартість) з проведення робіт, що належать до природоохоронних заходів, перелік яких затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 р. № 1147 на виконання статті 17 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» задля усунення невідповідності статті 41д і статті 48а цього Закону чинному законодавству з оподаткування	заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, а також інші категорії (пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва); – встановлення нульової ставки податку на додану вартість на операції (звільнення від оподаткування податком на додану вартість) з проведення робіт, що належать до природоохоронних заходів, перелік яких затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 р. № 1147 на виконання статті 17 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» задля усунення невідповідності статті 41д і статті 48а цього Закону чинному законодавству з оподаткування	обмежити скасування податку роками, в які діє цей правовий режим.
--	--	--